יום ה', י' בניסן תשס"ז (29 במרץ)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

מלחמת בתי החולים [סיום]

שני חסרונות עיקריים היו ב**בית החולים רוטשילד**: הראשון – בית החולים היה קטן ומוגבל ביכולתו לקבל את כל הפונים אליו. השני – חלק מההנהגה האשכנזית פרושית בירושלים הסתייג מעצמאותו הניהולית של בית החולים ומהיותו נתון למרותו של רוטשילד בלבד...

לטענת הפרושים, נקט בית החולים אפליה מכוונת כלפי קבוצות שונות מקרב היישוב היהודי בירושלים, והעדיף חולים בעלי נתינות אוסטרית על פני יוצאי רוסיה ופולין. עדת הפרושים החליטה להקים בית חולים משלה, שיהיה נתון לשליטתם הבלעדית ושיענה גם על צורכי העזרה הרפואית של היישוב.

עוד קודם, ניהלה העדה הפרושית חברת ביקור חולים משלה, אשר עזרה לחולים בבתיהם ודאגה לכל מחסורם. בתמיכת ראשי העדה הפרושית רכשה עתה חברת ביקור חולים מגרש ועליו שני בתים ומרתף. בית החולים "ביקור חולים" נפתח ב-1867 בחסות הקונסוליה הגרמנית שבעיר, והוא כלל 13 מיטות. ניהולו של בית החולים היה בעייתי מלכתחילה: מריבות רבות התעוררו על בסיס דתי ועדתי בין יוצאי רוסיה ופולין ליוצאי גרמניה והולנד, ובין החסידים לפרושים. מוקד המריבות היה ביחס לעבודת מרפאת החוץ אשר הוקמה בצד בית החולים ופעלה בניהולו של **ד"ר פופלס** הפרושי. הוחלפו האשמות הדדיות בדבר שחיתות, ניצול לרעה של כספים ושימוש במרפאה לצורכי פרקטיקה פרטית. רוב המתקיפים היו מקרב חסידי ירושלים. 9 שנים לאחר פתיחתו **נסגר** "ביקור חולים", וכאשר נפתח מחדש ניהלו אותו לסירוגין רופאים **לא-יהודים**. רוב העול הרפואי עדיין נותר על כתפיו של בית החולים **רוטשילד**, שברשותו היו אז 25 מיטות והוא נוהל ללא הפרעה.

במחצית המאה ה-19 הפכו אשכנזי ירושלים לרוב בעיר. בני הקהילה הספרדית חשו שכוחם הפוליטי יורד, וכדי לבלום ירידה זו החליטו שעליהם להקים מוסד רפואי מטעמם ובשליטתם. עוד לפני כן הם הקימו חברה משלהם לצורכי טיפול רפואי, במימונם של יהודים עשירים מסלוניקי, שנקראה "**משגב לדך**". החברה שכרה את שירותיו של רופא אשר ביקר את החולים בבתיהם בחצי המחיר; הם פתחו בית מרקחת, אשר מומן מדמי חבר ומתרומות פרטיות, וניהלו את חברתם ללא הזדקקות לתמיכת הקהילה המקומית. כאשר בית החולים רוטשילד עבר בשנות ה-80 אל מחוץ לחומות, לבניינו החדש, קיבלה חברת "משגב לדך" את הבניין לידיה וב-1879 פתחה בו בית חולים. הנהלת "משגב לדך" הספרדית טרחה להדגיש שהטיפול בו יינתן לבני כל העדות, רמז לכך שהייתה נהוגה אפליה עדתית סמויה בנתונת עזרה רפואית בבתי החולים האחרים.

מערכת היחסים בין 3 בתי החולים הייתה קשה מאוד. מיכל כהן, מנהל החשבונות של בית החולים "ביקור חולים", עזב ב-1893 את תפקידו ולקח עמו את ספרי הנדבנים של "ביקור חולים", שהיו שווים כסף רב, ומסרם לאנשי "משגב לדך". הקונסול הגרמני והקונסול האוסטרי קיבלו תלונות על שבית החולים "ביקור חולים" אינו נותן עזרה רפואית ליהודי

"לו עמי שומע לי, ישראל בדרכַי יהלֵכו. כמעט אויביהם אכניע, ועל צריהם אשיב ידי."
מתוך פרק התהלים [פ"א 14-15] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **חמישי** בשבת

כניסת השבת	(ב"ש): 18^{36}	(י-ם): 18^{22}	(ת"א): 18^{37}	(חיפה): 18^{28}
צאת השבת	(ב"ש): 19^{35}	(י-ם): 19^{35}	(ת"א): 19^{37}	(חיפה): 19^{36}

פרשת השבוע: "צו" \ **שבת הגדול** [ויקרא ו' 1 – ח' 36] **יום נעים ושבת שלום ומבורך!**

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל.

יום **ה**', י' **בניסן** תשס"ז (**29 במרץ**)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

הכולל האוסטרי בעיר. יוצאי גרמניה והולנד (כולל הו"ד) שבהנהלת בית החולים "ביקור חולים" סולקו מתפקידם והמאבק על השליטה במוסד החריף והלך וגרם להתערבות הקונסול הגרמני בעניין, אך ללא הועיל.

[**נציגי כולל הו"ד** -
כולל הו"ד (**ה**ולנד ו**ד**ויטשלנד)– הראשונים שהתקוממו ב-1837 נגד סדרי החלוקה המקובלים (ספרדים ואשכנזים – חסידים ופרושים). מרביתם היו צעירים שהגיעו מגרמניה והולנד בימי הכיבוש המצרי, בעלי השכלה כללית, שעלו לארץ גם כדי להשתתף בבניינה ולכן דחפו לכיוון של מציאת מקורות הכנסה נוספים. שליחים מטעמם גייסו כספים בגרמניה ובהולנד והקימו מסגרת משלהם, כך שהפכו להיות היהודים הכי אמידים בא"י, אפילו יותר מהיישוב הספרדי. אנשי הכולל חשו עליונות על-פני עמיתיהם ממזרח אירופה ומצאו שפה משותפת דווקא עם הקהילה הספרדית ועם יזמותיהם להנהגת תיקונים.]

נציגי כולל הו"ד שסולקו מ"ביקור חולים" החליטו להקים בית חולים משלהם בהנהלת יהודים גרמנים חרדים, למען דוברי גרמנית בלבד ובחסות הקיסרות הגרמנית. למרות התנגדות מוסד הפקידים והאמרכלים להקמת בית החולים, יצא ועד הפעולה ב-1872 למסע ממושך ולא קל, לגיוס כספים ולהשגת תמיכה פוליטית. השינוי המיוחל הגיע רק עם הגעתו לארץ של רופא צעיר חרדי, **ד"ר משה ואלאך**, בשליחות הוועד היהודי מפרנקפורט. ד"ר ואלאך, החל את עבודתו הרפואית בעיר העתיקה ב"**הכנסת אורחים**" שבבתי מחסה, ולאחר זמן מה פתח קליניקה ובית מרקחת ברחוב הארמנים. תוך זמן קצר גויס לוועד היוזם להקמת בית חולים של יוצאי גרמניה בירושלים. הרופא הצעיר והנמרץ יצא לגרמניה לגייס כספים ולקבל חסות אימפריאלית גרמנית להקמת בית החולים. קבלת החסות והצלחת ואלאך בגיוס כספים לרכישת מגרש מחוץ לחומות (1894) החריפו עד מאוד את המאבק בין ראשי "ביקור חולים" הפרושים לבין יוצאי גרמניה והולנד. המאבק התמקד באיסוף התרומות בקיסרות הגרמנית, שנתנה חסותה לשתי הקבוצות – "ביקור חולים" ו"שערי צדק". במאבק ניצחו אנשי "שערי צדק", שזכו לאהדת הקונסול הגרמני בירושלים, ואילו "ביקור חולים" הואשם בתחרות בלתי הוגנת והפסיד גם את יוקרתו וגם מקור מימון מרכזי.

את תכנית הבניין ל"שערי צדק" הכין המהנדס הגרמני סנדלר, שהיה גם אדריכל בית החולים הגרמני בירושלים. התכנית כללה בניית חומה מסביב למגרש וחציבת בורות לאגירת מי גשמים. יהושע בן אריה מציין כי המרחק הרב שבו נבנה בית החולים מהעיר העתיקה וממרכזי היישוב היהודי בירושלים עורר את החשש כי החולים לא יגיעו למוסד, ואף התהלכה אמורה בציבור היהודי כי ד"ר ואלאך יצטרך לשלם לכל חולה שיגיע למוסד את דמי הנסיעה.

בניית בית החולים החלה ב-1896. עיתוני ירושלים דיווחו על השכלולים והחידושים שהוכנסו בבניין (מעלית, מים זורמים) ועל היקף הפועלים העובדים בו, שהגיע לכ-100 איש. תכנית בית החולים שאושרה על ידי הוועד הפרנקפורטי כללה 3 בניינים: בניין אשפוז מרכזי בן שתי קומות ומרתף לאחסון ולתרופות; בניין משני למגורי הסגל הרפואי, ובניין לאשפוז חולים במחלות מידבקות. את 3 הבניינים הקיף גן גדול. הקמת גן מסביב לבית החולים היתה

"לו עמי שומע לי, ישראל בדרכַי יהלֵכו. כמעט אויביהם אכניע, ועל צריהם אשיב ידי."
מתוך פרק התהלים [פ"א 14-15] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **חמישי** בשבת

כניסת השבת	(ב"ש): 18^{36}	(י-ם): 18^{22}	(ת"א): 18^{37}	(חיפה): 18^{28}
צאת השבת	(ב"ש): 19^{35}	(י-ם): 19^{35}	(ת"א): 19^{37}	(חיפה): 19^{36}

פרשת השבוע: "צו" \ **שבת הגדול** [ויקרא ו' 1 – ח' 36] **יום נעים ושבת שלום ומבורך!**

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל.

יום ה', י' בניסן תשס"ז (29 במרץ)

עם הדבק בעברו בלבד הוא עם גוסס, אך אם היהודים ישאבו מעברם דעת ואהבה אל מורשתם, יהיה להם הכח לפתוח את שערי עתידם.
אבא קובנר, 1978

יוצאת דופן ביישוב היהודי בירושלים והשרתה נופך מיוחד על המוסד. עיתון "ההשקפה" בעריכת אליעזר בן יהודה ציין כי בית החולים שערי צדק הנו הבית היפה ביותר בירושלים. בחגיגות הפתיחה השתתפו כל מכובדי ירושלים: הרבנים הראשיים, נציגי הכוללים של העדות השונות, הפחה הטורקי, הקונסול הגרמני ופקידי ממשל טורקיים בכירים. ד"ר ואלאך התמנה למנהל בית החולים ולרופא הראשי שלו.

במלחמת העולם הראשונה שימש בית החולים "שערי צדק" מרכז למיון פצועים טורקים ולפינוים, ועם כיבוש העיר [ע"י הבריטים בחנוכה 1917] נערך **בו** טקס הכניעה ומסירת מפתחות העיר לגנרל אלנבי. קופות החולים של הפועלים נהגו אף הן לשלוח אליו את חבריהן לטיפול ולאשפוז. למרות צביונו הדתי חרדי של המוסד ועל אף טענות הפועלים כי ד"ר ואלאך ניסה להשפיע עליהם להניח תפילין, סמכותו הרפואית – הן של הרופא הן של המוסד כגורם מוביל בשירותי הבריאות בירושלים – היתה מוחלטת.
[http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=7152]

"לו עמי שומע לי, ישראל בדרכַי יהלֵכו. כמעט אויביהם אכניע, ועל צריהם אשיב ידי."
מתוך פרק התהלים [פ"א 14-15] שהיו הלויים אומרים בבית המקדש ביום **חמישי** בשבת

כניסת השבת	(ב"ש): 18^{36}	(י-ם): 18^{22}	(ת"א): 18^{37}	(חיפה): 18^{28}
צאת השבת	(ב"ש): 19^{35}	(י-ם): 19^{35}	(ת"א): 19^{37}	(חיפה): 19^{36}

פרשת השבוע: "צו" \ **שבת הגדול** [ויקרא ו' 1 – ח' 36] **יום נעים ושבת שלום ומבורך!**

הדף מוקדש לרפואתם השלמה של כל נפגעי הטרור ומשפחותיהם בתוך שאר חולי ישראל, ולשלומם של כל חיילי צה"ל.